

18. XI. - SVETOVNI DAN FILOZOFIJE

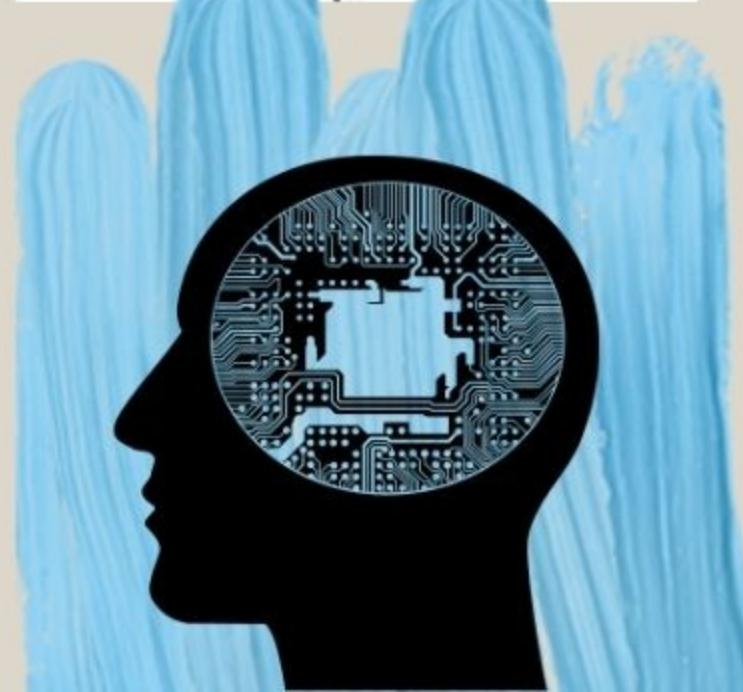
Novi ekološki red: drevo, žival in človek

The background features a light beige color with scattered blue and green hand-painted style circles and ovals. A large green circle contains a stylized green leaf with veins and small dots. A large blue circle overlaps the green one. The text "Novi ekološki red: drevo, žival in človek" is centered over these shapes.

Avtorica: Rebeka Oblak, 4.A/IB

Tri ekologije

Prva izhaja iz ideje, da je prek narave vedno in povsod treba **ščititi človeka**, četudi le pred njim samim. Okolje tu nima lastne, notranje vrednosti. Uveljavlja se zavest, da bo človek, če bo uničil okolje, ki ga obkroža, lahko ogrozil svoje lastno bivanje in si uičil pogoje za dobro bivanje na Zemlji. Naravo v tem primeru obravnavamo le posredno s stališča, ki ga lahko imenujemo **humanistično**, oziroma celo **antropocentristično**. Je le to, kar človeka obkroža.

Druga smer določenim nečloveškim bitjem že pripisuje **moralen pomen**. Zelo resno upošteva **utilitaristično načelo**, da ne smemo iskati le koristi za ljudi, ampak moramo bolj splošno stremeti k temu, da v največji možni meri **zmanjšamo vstoto trpljenja** na svetu in hkrati kar se le da povečamo blaginjo. Tovrstno dojemanje ekologije predpostavlja, da je treba **vsa bitja**, ki lahko občutijo ugodje in trpljenje, obravnavati kot **pravne subjekte** in z njimi tako tudi ravnati. Antropocentristično stališče je tu že močno napadeno, kajti **živali** so tako kot ljudje vključene v sfero moralnih vprašanj.

S **tretjo** usmeritvijo smo se srečali že pri zahtevi za pravico dreves, torej narave kot take, vključno z **rastlinami** in **rudninami**. Ta struja ne le, da vse bolj postaja ideologija **alternativnih** gibanj v Nemčiji in ZDA, ampak na najbolj radikalen način zastavlja vprašanje o nujnosti ponovnega pretehtanja humanizma.

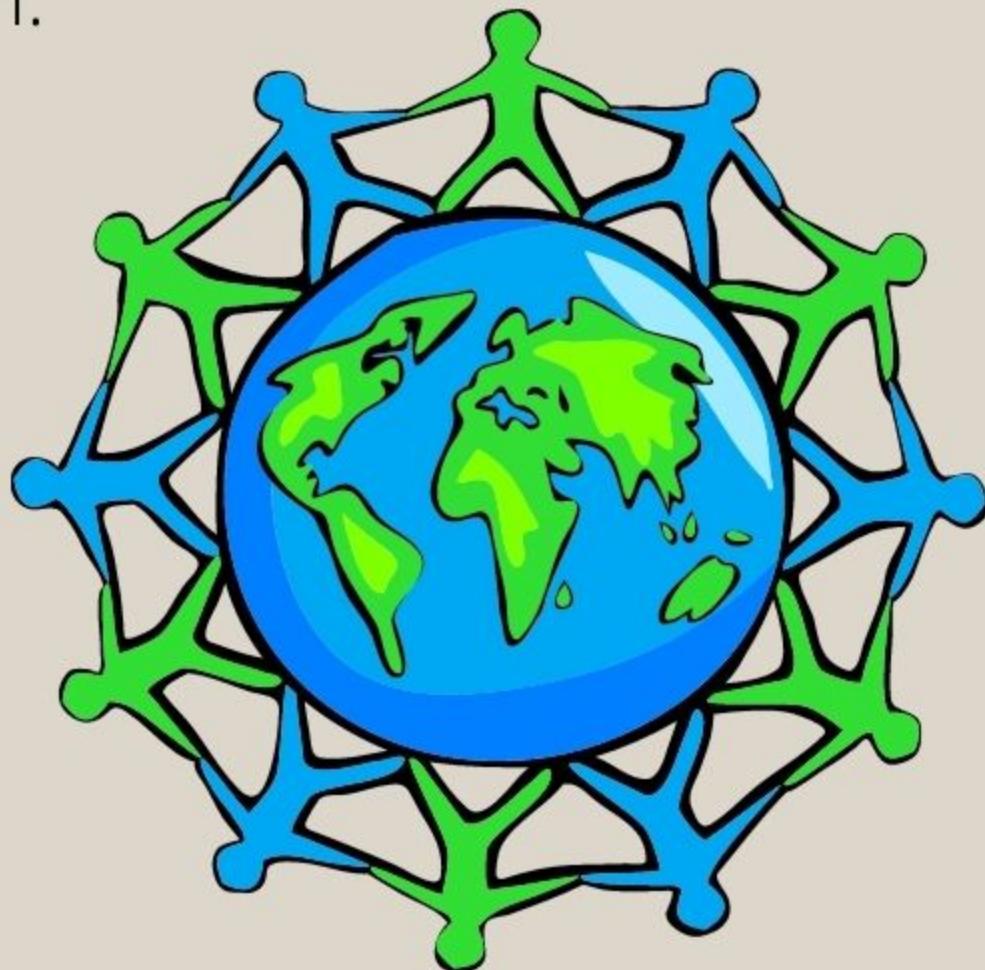
V tej zadnji različici ekologije gre dejansko za **pravice narave**; nekdanja družbena pogodba političnih mislecev naj se umakne **naravni pogodbi**, po kateri bi celotno vesolje postalo pravni subjekt: nič več ni v prvi vrsti treba varovati človeka, središča sveta, pred samim seboj, ampak moramo pred človekom varovati **kozmos** kot tak. Ekosistemu je potem takem podeljena lastna **notranja vrednost**, ki precej presega vrednost človeške vrste, ki je v celoti gledano nemalo škodljiva.

TRI NASPROTNA FILOZOFSKA STALIŠČA GLEDE VPRAŠANJA PRAVIC ŽIVALI

Kartezijansko stališče, po katerem so naravi, in s tem tudi živalskemu svetu, v celoti odvzete pravice v **korist človeškega subjekta**, ki nastopa kot edini pol smisla in vrednot.

Republikanska in **humanistična** tradicija. V njej nastopajo štiri nerazdružljive filozofske teme: **človek** je edino bitje, ki ima pravice; skrajni cilj njegove moralne in politične dejavnosti ni toliko sreča, ampak **svoboda**; pravni red utemeljuje svoboda in ne toliko interesi, ki jih je treba zaščititi; kljub vsemu človeka do živali vežejo določene **dolžnosti**, še zlasti dolžnost, da **žival** zaradi njega ne trpi po nepotrebnem.

Utilitaristična misel, po kateri človek ni edino bitje, ki ima pravice, ampak skupaj z njim **vsa bitja**, ki so sposobna občutiti ugodje in bolečino. Tu torej presežno najvišje načelo antropocentrističnega humanizma; najvišji cilj moralne in politične dejavnosti ni toliko svoboda, ampak **maksimizacija vsote sreče** v svetu; prvi smoter prava je varovati interese vseh subjektov, ne glede na to, kdo so ti subjekti; ker so vse stvari sicer enake, je torej enako nedopustno povzročati trpljenje **živali** ali **človeku**.

VIRI IN LITERATURA

Ferry, L. (1998). Novi ekološki red: drevo, žival in človek (1. izd., Vol. 112). Krtina.

